

УДК 32.019.5

В. І. Ломейко
магістр політології

Національного університету «Одеська юридична академія»

РОЛЬ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ У ВСТАНОВЛЕННІ ПОРЯДКУ ДЕННОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Постановка проблеми. Одним із визначальних факторів формування порядку денного українського суспільства виступає політичний дискурс. Подвійна роль політичного дискурсу в процесі становлення порядку денного полягає в тому, що дискурс є символьним простором політичної взаємодії, за домінування в якому борються політичні актори, та водночас потужним інформаційним інструментом, за допомогою якого ведеться політичне суперництво.

У сучасному світі вплив політичного дискурсу на суспільство опосередкований мас-медіа, передусім – аудіовізуальними. Інтернет і телебачення завдяки технологічним можливостям щодо створення та розповсюдження масової інформації перетворюються не лише на транслятор політичних ідей. Вони здатні навіть ініціювати створення подій, а політичні події перетворювати на медіа-події у відповідності до критеріїв формату та рейтингу. Говорять, що мас-медіа частково здатні підпорядковувати політичний дискурс власним вимогам. Одна з небезпек цього полягає в тому, що мас-медіа поступово перетворюються на актора, який вже не тільки бере участь у формуванні політичного дискурсу, а й встановлює порядок денний суспільства. Щоправда, сьогодні одна небезпека (постання медіакратії) поступається іншій – медіа є дієвим інструментом нав'язування суспільству штучного порядку денного, який формується політичним дискурсом. Як наслідок – рух інформації відбувається «згори – вниз», що є характеристикою авторитарної моделі політичної комунікації. Суспільство перетворюється на пасивного споживача політичної інформації. Навпаки, демократична модель передбачає двосторонній рух інформації між суспільством та владою. В умовах демократії політичний дискурс та медіа-дискурс є лише одними з багатьох учасників процесу встановлення суспільного порядку денного.

Роль мас-медіа полягає не лише в тому, що вони можуть переконувати (як показує досвід пострадянських країн, – не всіх і не в усьому). Мас-медіа залучають увагу громадської думки до певних проблем та визначають критерії оцінки політичних подій. Тобто «за допомогою правильно встановленого порядку денного можна спрямовувати громадську думку в бажане русло <...> також продовжуються спроби повернути громадянина в політику за допомогою шоу, коли відбувається конструювання політичних подій у мас-медіа за законами розважальних програм» [21, с. 200]. У політичному просторі з'являється медіакратія, яка конструє політичну реальність та використовує технологічні можливості щодо створення та розповсюдження інформації як інструмент реалізації влади.

Політичний дискурс не виникає в соціальному вакуумі, і очевидно, що взаємодія між соціумом та політичною діяльністю характеризується взаємним

впливом. Актуальність дослідження ролі політичного дискурсу у встановленні порядку денного суспільства полягає в тому, що політичний дискурс не завжди визначає головні соціальні проблеми, але він здатний їх ранжувати, перевизначати, змінювати акценти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження ролі політичного дискурсу у формуванні порядку денного розпочались у другій половині XX століття та супроводжувались постановкою та вирішенням багатьох наукових проблем, що стало основою для розвитку методології дослідження діяльності політичних акторів, мас-медіа, громадянського суспільства. Зокрема, термін «встановлення порядку денного», який спочатку використовувався дослідниками позитивістського напрямку, сьогодні став важливою складовою частиною конструктивізму та інтерпретативних парадигм.

Вивчення зарубіжної наукової літератури, яка присвячена політичному дискурсу показує, що провідними напрямками в дослідженні політичного дискурсу сьогодні є критичний дискурс-аналіз (Н. Ферклоу, Р. Водак, К. Шаффнер, Т.А. Ван Дейк, Л. Чоуліаракі, ін) і постмодерністський дискурс-аналіз (Е. Лакло і Ш. Муфф, Я. Торфінг, С. Жіжек, Я. Ставраксіс, ін.). Незважаючи на відмінності, в критичного та постмодерного дискурс-аналізу є точки дотику. Це пояснюється історичними причинами, адже джерела дослідження дискурсу спільні: М. Бахтін, А. Грамші, представники декількох генерацій Франкфуртської школи соціальних досліджень Л. Альтюссер, М. Горькаймер, Т. Адорно, Ю. Габермас, ін. Також взаємне інтелектуальне збагачення відбувалось у ході дискусій з представниками французького структуралізму та постструктуралізму, зокрема це М. Фуко, Ж. Деріда, Р. Барт, П. Бурдьє, ін.

Серед вітчизняних дослідників впливу політичного дискурсу на встановлення порядку денного можна виокремити такі напрямки. По-перше, дослідження сутності політичного дискурсу. Цьому присвячено праці К. Серажим (дискурс як соціолінгвальний феномен сучасного комунікативного простору) [15], Н. Кондратенко (український політичний дискурс) [9], Л. Нагорної (політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики) [12], Ф. Бацевич (нарис з комунікативної лінгвістики) [1], І. Бутової (політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень) [4], Ю. Шарапановської (теоретичні засади аналізу політичного дискурсу) [19], ін.

По-друге, визначення ролі парламентського дискурсу у формуванні порядку денного суспільства. Тут слід відзначити дослідження Ю. Ганжурова, в яких представлено політологічний аналіз парламенту України в політичній комунікації, визначено роль та місце парламентського дискурсу в структурі політичної

комунікації [5], Ю. Древаль (значущість комунікацій у парламентському процесі), О. Стасюк (парламентський дискурс ФРН, його особливості), Л. Басюк (негармонійне спілкування в парламентському дискурсі Великої Британії), В. Головань (дослідження дискурсу Європейського парламенту), С. Романюк (контroversії та маніпуляції в українському парламентському дискурсі), Д. Яковлева (роль політичних дебатів у парламентській діяльності) [20], ін.

По-третє, окремим аспектам політичного дискурсу в Україні присвячено праці Л. Стрій (ритуальні жанри українського політичного дискурсу) [16], С. Оксамитної (гендерні аспекти політичного дискурсу) [13], В. Бурбело (моделі дискурсу) [2], О. Чорної (застосування метафор у політичному дискурсі), І. Клименко (лінгвістичні особливості політичного дискурсу) [8].

Метою статті є дослідження ролі політичного дискурсу у визначенні порядку денного українського суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Існує достатньо велика кількість визначень політичного дискурсу. Вони, природно, відрізняються в представників різних наукових напрямків та парадигм, так само як і розуміння ролі та місця політичного дискурсу у встановленні порядку денного. Якщо звернутись до визначення політичного дискурсу в «Енциклопедії постмодернізму», то дискурс інтерпретується як «наділений значенням фрагмент усної або писемної мови; фрагмент мови, що віддзеркалює соціальну, епістемологічну та риторичну практику групи; або спроможність мови віддзеркалювати й обмежувати цю практику в групі, а також впливати на неї» [6, с.126].

У сучасних умовах політичний дискурс виступає одним із важливих інструментів соціальної та політичної влади в суспільстві, в тому числі – встановлення порядку денного, ранжування значущості політичних подій, визначення «ваги» соціальних проблем. З одного боку, він слугує засобом, завдяки якому суспільству нав'язується політична воля правлячого класу (уряду, правлячої еліти, медіакратії, парламентської більшості, ін.). З іншого, політичний дискурс віддзеркалює наявні масові уявлення, стереотипи, упередження громадян щодо політики. Політичний дискурс відіграє подвійну роль у процесі встановлення порядку денного суспільства. У чому ж вона проявляється?

Передусім, політичний дискурс виступає як соціально-культурний та політичний феномен. К. Серажим вважає, що «дискурс – це складний соціолінгвальний феномен сучасного комунікативного середовища, який, по-перше, детермінується (прямо чи опосередковано) його соціокультурними, політичними, прагматично-ситуативними, психологічними та іншими (конституючими чи фоновими) чинниками, по-друге, має «видиму» – лінгвістичну (зв'язний текст чи його семантично значущий та синтаксично завершений фрагмент) та «невидиму» – екстралінгвістичну (знання про світ, думки, настанови, мету адресанта, необхідні для розуміння цього тексту) структуру і, по-третє, характеризується спільністю світу, який упродовж розгортання дискурсу «будується» його репродуцентом (автором) та інтерпретується реципієнтом (слухачем, читачем тощо)» [15, с. 7]. Це означає, що в політичному дискурсі найбільш явно та рельєфно

виражаються цінності та наявні соціальні норми. За допомогою аналізу дискурсу можна отримати інформацію щодо суспільства в цілому, сутності соціальних відносин, надати характеристику різним сферам соціального життя конкретного соціуму.

По-друге, за право контролювати зміст політичного дискурсу відбувається боротьба з використанням різних за своєю природою важелів впливу – державних ресурсів та інформаційних і комунікативних технологій. При цьому очевидно посилюється роль комунікативних технологій встановлення порядку денного. Мас-медіа та PR-агенції змушують політиків грати за правилами «рейтингу» та «формату». Варто погодитись, що «в сучасному дискурсі образ «лицаря на роздоріжжі», що ілюстрував ситуацію вибору у традиційному суспільстві, змінюється моделлю «людини з пультом» (або з іншим гаджетом), яка «перегортає» канали, сайти, комп'ютерні ігри, послуги, товари, партії, лідерів, ідеології. Один із основних викликів – це медіатизація інтеракції, що несе в собі потенційну загрозу перетворення ситуації вибору на *simulacrum* (П. Козловський, Ж. Дельоз, Ж. Бодріяр)» [20, с. 158].

По-третє, небезпека посилення ролі політичного дискурсу в процесі встановлення порядку денного відзначається практично всіма дослідниками. У дослідженнях ролі політичного дискурсу в процесі встановлення порядку денного застосовуються два основних підходи: критичний та постмодерністський дискурс-аналіз. Спільним для них є посилання на джерела досліджень подвійної природи політичного дискурсу та, відповідно, подвійної ролі політичного дискурсу в процесі встановлення порядку денного.

До таких джерел відноситься наступні ідеї. Передусім, це уявлення про діалогічність і поліфонічність будь-якого дискурсу, а також про мову як ідеологічний матеріал і арену політичної боротьби, які було розвинено в працях М. Бахтіна. Далі, наголос на гегемонії (класовому пануванні) та владному примусі, що міститься в мові пануючого класу (А. Грамші). Зрештою, інтерпретація ідеології як засобу (у тому числі дискурсивного) позиціонування індивідів як соціальних суб'єктів та аналіз комунікативного звернення як ідеологічного способу формування суб'єктивності, сформульовані Л. Альтюссером та іншими марксистами в другій половині XX століття.

Ідеї щодо політичної обумовленості дискурсу, його ідеологічного забарвлення та спрямованості на захист панування відповідного класу чи партії знайшли своє продовження в роботах М. Фуко. Він визначав дискурс як єдність знання і влади, а його вчення щодо дискурсивних формацій дозволяє тлумачити різні області знання та різні соціальні інститути як сфери контролю над дискурсом з боку «інстанцій влади». У М. Фуко найбільш чітко сформульовано ставлення до дискурсу як до певного символічного простору, за який відбувається політична боротьба [17]. Уявлення про дискурси як позасуб'єктивні ідеологічні формації, «матриці смислів», «місце зустрічі» мови та політики (ідеології), розгляд дискурсів як закодованих у мові форм ідеологічної класової боротьби є характерним для М. Пеше. У рамках семіотичного підходу дискурс інтерпретується як засіб конструювання соціальної реальності за допомогою значень (Р. Барт, ін.).

Під кутом зору соціологічної теорії П. Бурдьє дискурс розуміється як важлива складова габітусу, що генерує соціальні практики та регулює оціночні сприйняття, актуалізується погляд на дискурс як на символічний капітал, функціонуючий у політичному просторі [3]. Ідея щодо дискурсу як ресурсу, за допомогою якого ведеться політична боротьба, характерна і для Ю. Габермаса та виражена в його концепції ідеальної дискурсивної комунікації, спрямованої на досягнення згоди та балансу потреб [18].

На ґрунті цих та інших концепцій формуються інтерпретації дискурсу як владного ресурсу, властиві як постмодерністському так і критичному дискурсу-аналізу. Політичний дискурс як владний ресурс виконує важливу роль: він перевизначає соціальні проблеми відповідно до політичних інтересів, ранжує їх відповідно до завдань політичних акторів. У процесі встановлення порядку денного політичний дискурс виконує функції конструювання та реконструювання уявлень про світ політичного, регулює, розподіляє та перерозподіляє владу, сприяє формуванню політичних ідентичностей, артикулює соціальні потреби, інтереси та цінності. Фактично функція артикуляції виступає важливим етапом встановлення пріоритетів та формування порядку денного, адже політичний дискурс не визначає соціальні проблеми, а перевизначає вагу наявних (реальних) проблем для соціуму, виходячи з тактичних та еґоїстичних інтересів політичних акторів.

У дослідженнях з кута зору постмодерністських теорій відкриваються перспективні напрямки щодо визначення ролі політичного дискурсу у встановленні порядку денного суспільства. З одного боку, представники даного напрямку трактують дискурс надзвичайно широко та розглядають соціальні практики в якості дискурсивних. Окрема увага приділяється політичному дискурсу, визначається його провідна роль в артикуляції значень, формуванні та конструюванні соціальних просторів. З іншого боку, політичні дискурси інтерпретуються як відкриті, рухомі і мінливі утворення, які знаходяться в постійній взаємодії з іншими дискурсами і ведуть безперервну конкурентну боротьбу за «означення» світу, встановлення порядку денного. На думку О. Русакової, саме в постмодерністських теоріях знайшла вираження теза про те, що «всі образи дійсності, замасковані поняттям «об'єктивності», сформовані домінуючими дискурсами, які отримали перемогу в конкурентній боротьбі з альтернативними знаковими формаціями» [14, с. 34].

У пострадянських країнах найбільш активними суб'єктами встановлення порядку денного є добре організовані групи, які отримали доступ до влади, економічних, інформаційних та політичних ресурсів впливу на всі сфери суспільного життя, фактично монополізуючи його. Насправді, «такі групи не мають раціональних мотивів враховувати думку неорганізованих або гірше організованих суспільних груп, суспільства в цілому» [20, с. 30]. Повною мірою це стосується політичного дискурсу, який формується пострадянськими елітами та впливає на встановлення порядку денного за допомогою мас-медіа. Саме в політичному дискурсі визначаються пріоритети політичного та соціального життя, які впроваджуються через мас-медіа до порядку денного суспільства.

Процес визначення ваги соціальних проблем отримав назву «настановчість» у роботі «Встановлення пріоритетів: масмедії та громадська думка» Максвелла Мак-Комбса [10]. Засновниками теорії встановлення порядку денного є М. Мак-Комбс та Д. Шоу, які довели наявність кореляції між медіа-дискурсом та проблемами, які найчастіше згадувалися людьми під час соціологічних опитувань. Але залишалось відкритим інше важливе питання, яке стосується того, як і ким визначається тематика повідомлень мас-медіа. Очевидно, що мас-медіа здатні певною мірою нав'язувати громадянам відповідні пріоритети. Новини та сюжети мас-медіа згодом обговорюються індивідами із найближчим оточенням, і в результаті формується громадська думка з того чи іншого питання. «Щоденні новини сигналізують нам про останні події та зміни в навколишньому середовищі, які знаходяться поза нашим безпосереднім досвідом. Але газети, теленовини, а також різноманітні огляди й сторінки новинних веб-порталів зосереджують увагу та впливають на наше сприйняття найактуальніших тем. Ця здатність виділяти певні питання для суспільного сприйняття більшою чи меншою мірою й має назву настановчої або тематично настановчої ролі медій» [10, с. 28]. Також можна вибілити цілу низку проблем, які привертають увагу громадської думки незалежно від рівня уваги до них із боку мас-медіа. Такі проблеми в теорії встановлення порядку денного називають «нав'язливими», оскільки з ними громадяни стикаються безпосередньо у своєму повсякденному житті.

Політичний дискурс в Україні в умовах монополізації ринку мас-медіа з боку декількох фінансово-промислових груп прямо впливає на дискурс мас-медіа. Лише в 2016 році Верховна Рада України зобов'язала суб'єктів інформаційної діяльності (теле-радіоорганізації та провайдерів програмної послуги) розкривати інформацію про реальну структуру власності та надавати відомості щодо кінцевих бенефіціарів [7]. За даними Інституту масової інформації, ринок мас-медіа в Україні монополізовано декількома фінансовими групами (повні результати дослідження див. детал.: <http://ukraine.mom-rsf.org>). «76% аудиторії телеканалів покривають 4 компанії, пов'язані з одними з найбагатших людей країни: Віктором Пінчуком (СТБ, ICTV, «Новий канал», QTV, M1, M2) – 21,68% ефіру, Ігорем Коломойським (1+1, «Плюс Плюс», 2+2, ТЕТ, «Бігуді», УНІАН) – 20,49%, Дмитром Фірташем («Інтер», НТН, «Мега», K1, K2, Zoom, «Enter-Фільм», «Піксель») – 21,42% та Ринатом Ахметовим (ТРК «Україна», «НЛО TV», «Індиго ТВ») – 12,66%» [11].

За посередництва мас-медіа впливові політичні кола визначають порядок денний суспільства, особливо під час виборчих кампаній. Роль політичного дискурсу проявляється на всіх рівнях процесу формування порядку денного: індивідуальному, міжособистісному, соціальному. Політичний дискурс у сучасному українському суспільстві здатний здійснювати як прямий вплив на порядок денний мас-медіа через власників медіа-ресурсів (можемо назвати це «цензурою»), так і корегувати медіа-дискурс, шляхом майже непомітних маніпуляцій. На індивідуальному рівні політичний дискурс впливає на визначення того, які проблеми громадянин сам вважає важливими. Через

це ті теми, які обговорюють політики та на яких акцентують постійну увагу мас-медіа, громадянин може вважати вкрай важливими для свого особистісного життя. На міжособистісному рівні вплив політичного дискурсу зменшується. У ході обговорення проблем, визначених в якості пріоритетних у політичному дискурсі, індивіди завше вкрай критично ставляться до них та наголошують на маніпулятивності такого впливу. Але ж обговорюють вони частіше за все проблеми, нав'язані мас-медіа. Проте вже на рівні визначення того, що індивід вважає важливим для суспільства, відбувається фактичне відтворення порядку денного, встановленого політичним дискурсом за допомогою мас-медіа, особливо в короткотерміновій перспективі – напередодні виборів.

Висновки. Підсумовуючи дослідження політичного дискурсу та його ролі в процесі встановлення порядку денного суспільства, можна стверджувати, що політичний дискурс трактується як знаково-символічний спосіб комунікації, спрямований на виробництво і відтворення знань, образів, смислів, значень, цінностей та інтерпретацій, які забезпечують репрезентацію та ієрархізацію порядку денного, а також позиціонування індивідуальних та колективних політичних акторів у політичному просторі.

У політичному дискурсі враховується наявність «нав'язливих проблем». Саме тому мова йде про ранжування проблем, їх переформулювання. Якщо це не вдається, то застосовуються комунікативні технології з метою відволікання уваги від реальних проблем на користь тих, які є вигідними для політичного класу.

У демократичних країнах мас-медіа можуть визначати, яка тема (проблема) варта того, щоб включати її до порядку денного суспільства. Але цей вплив часто не прогнозований, не навмисний, а скоріш випадковий, він є наслідком потреби мас-медіа виділяти певні новини як найважливіші у визначений момент та суспільного запиту на це. У пострадянських країнах ситуація принципово інша. Мас-медіа переважно виступають тут в якості інструмента, за допомогою якого політики формують порядок денний суспільства.

Література

1. Бацевич Ф.С. Нариси з комунікативної лінгвістики. Монографія / Ф.С. Бацевич // Львів : Видавничий центр при ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 281 с.
2. Бурбело В.Б. Модель дискурсу в парадигмальному вимірі / В.Б. Бурбело // Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка / відп. ред. О.І. Чередниченко. – К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2004. – С. 81.
3. Бурдье П. Влада журналістики / П. Бурдье // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2004. – № 32. – С. 26–35.
4. Бутова І.С. Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень / І.С. Бутова // Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2009. – Вип. 16. – С. 232–238.
5. Ганжуров Ю.С. Парламент України в політичній комунікації: політологічний аналіз : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук за спеціальністю 23.00.02 політичні інститути та процеси / Ю.С. Ганжуров ; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса НАН України, Київ, 2007. – 410 с.
6. Енциклопедія постмодернізму / за ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора; пер. з англ. В. Шовкун; наук. ред. Пер. О. Шевченко. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. – С. 126
7. Закон прийнятий з поправкою, яка забороняє резидентам Росії володіти засобами масової інформації в Україні [Електронний ресурс]. – Дзеркало тижня. – 2016 р. – Режим доступу : https://dt.ua/UKRAINE/rada-zobov-yazala-zmi-rozkriti-svoyih-vlasnikiv-183567_.html.
8. Клименко І. Теоретичні засади лінгвістичного аналізу політичного дискурсу / І. Клименко // Лінгвістичні студії : збірник наукових праць Української преси. Вип. 19. – 2009. – С. 182–186.
9. Кондратенко Н.В. Український політичний дискурс: монографія / Н.В. Кондратенко // Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова. – Одеса: Чорномор'є, 2007. – 196 с.
10. Мак-Комбс М. Встановлення пріоритетів: мас-медіа та громадська думка / Мак-Комбс М. ; пер. з англ. – К. : «К. І. С.», 2007. – 256 с.
11. Мовчан С. Кому належать українські ЗМІ? [Електронний ресурс]. – Політична критика. – 12 жовтня 2016 р. – Режим доступу : <http://ukraine.politicalcritique.org/2016/10/komu-nalezhat-ukrayinski-zmi/>.
12. Нагорна Л.Б. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики / Л.Б. Нагорна ; НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. – Київ : Світогляд, 2005. – 316 с.
13. Оксамитна С.М. Гендерні відносини криз призму громадської думки в Україні і світі / С.М. Оксамитна // Наукові записки НаукМА. – 2007. – Т. 19. – С. 311.
14. Русакова О.Ф. Политическая дискурсология: предметное поле, теоретические подходы и структурная модель / О.Ф. Русакова, Д.А. Максимов // Политические исследования. – 2006. – № 4. – С. 26–43.
15. Серажим К.С. Дискурс як соціолінгвальний феномен сучасного комунікативного простору (методологічний, прагматико-семантичний і жанрово-лінгвістичний аспекти: на матеріалі політичного різновиду українського масовоінформаційного дискурсу) : автореф. дис. на здобуття наук ступеня д-ра філол. наук / К.С. Серажим. – К., 2003. – 32 с.
16. Стрій Л.І. Функції ритуальних текстів в українській політичній комунікації (на матеріалі інавгураційної промови) / Л.І. Стрій // The First European Conference on Social Science and Humanities; Proceeding of the Congress «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH. – Vienna, 2014. – С. 114–119.
17. Фуко М. Археологія знання / М. Фуко ; пер. з фр. В. Шовкун. – Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. – 326 с.
18. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие / Ю. Хабермас. – Наука, 2000. – 379 с.
19. Шарапановська Ю.В. Теоретичні засади аналізу політичного дискурсу / Ю.В. Шарапановська // «Молодий вчений». – № 4(31). – 2016 р. – С. 428–431.
20. Яковлев Д. Раціональний вибір політичних акторів як фундаментальна умова переходу до демократії / Д. Яковлев // Актуальні проблеми політики. – 2012. – № 47. – С. 28–36.
21. Яковлев Д.В. Опоненти демократії: роль «партії влади» та медіакратії у пострадянській політиці [Текст] / Д.В. Яковлев // Молодий вчений. – 2014. – № 9. – С. 198–201.
22. Яковлев Д.В. Політична взаємодія як комунікативний процес : медіатизація, демократизація, раціоналізація / Д.В. Яковлев. – Одеса : Астропринт, 2009. – 288 с.

Анотація

Ломейко В. І. Роль політичного дискурсу у встановленні порядку денного українського суспільства. – Стаття.

Статтю присвячено дослідженню ролі політичного дискурсу у встановленні порядку денного українського суспільства. Визначено сутність понять «політичний дискурс», «порядок денний» та особливості їх політологічного розуміння як із кута зору актуальних теоретичних концепцій, так і в контексті політичних практик у сучасній Україні. Відзначено подвійну роль політичного дискурсу у встановленні порядку денного українського суспільства. Вона полягає в тому, що політичний дискурс є символічним простором, за який борються політичні актори, та водночас – засобом впливу, потужним інформаційним інструментом, за допомогою якого політики змагаються за домінування в процесі встановлення порядку денного.

Ключові слова: політичний дискурс, порядок денний, подвійна роль політичного дискурсу, критичний дискурс-аналіз, постмодерністський дискурс-аналіз, встановлення порядку денного.

Аннотация

Ломейко В. И. Роль политического дискурса в установлении повестки дня украинского общества. – Статья.

Статья посвящена исследованию роли политического дискурса в установлении повестки дня украинского общества. Определена сущность понятий «политический дискурс», «повестка дня» и особенности их политологического понимания как с точки зрения актуальных теоретических концепций, так и в контексте политиче-

ских практик в современной Украине. Отмечена двойная роль политического дискурса в установлении повестки дня украинского общества. Она заключается в том, что политический дискурс является символическим пространством, за который борются политические акторы, и одновременно – средством воздействия, мощным информационным инструментом, с помощью которого политики борются за доминирование в процессе установления повестки дня.

Ключевые слова: политический дискурс, повестка дня, двойная роль политического дискурса, критический дискурс-анализ, постмодернистский дискурс-анализ, установление повестки дня.

Summary

Lomeiko V. I. The role of political discourse in establishing the agenda of Ukrainian society. – Article.

The article is devoted to the study of the role of political discourse in agenda setting of Ukrainian society. The essence of the concepts of «political discourse», «agenda setting» and the peculiarities of their political understanding both from the angle of actual theoretical concepts and in the context of political practices in modern Ukraine are determined. The dual role of political discourse in establishing the agenda of Ukrainian society is noted. It is that political discourse is a symbolic domain for which political actors are struggling, as well as a means of influence, a powerful information tool by which dominant politicians compete in the process of establishing an agenda.

Key words: political discourse, agenda, dual role of political discourse, critical discourse analysis, postmodern discourse analysis, agenda setting.